

Høringsinnspill til Rusreformutvalget

EmmaSofia takker for anledningen til å delta på høringen og for mulighet til å gi våre innspill. Det er fantastisk å oppleve at samfunnsutviklingen har kommet så langt at det nå er et politisk flertall for en rusreform, og at vi er på vei mot en ruspolitikk som ivaretar folkehelsen, respekterer menneskerettigheter og gagnar samfunnet.

EmmaSofia representerer interessene til den største brukergruppen av rusmidler i Norge - de med ikke-problematisk bruk av rusmidler. Våre medlemmer ønsker seg en ruspolitikk basert på kunnskap og respekt for menneskerettighetene, og vi jobber for at norsk ruspolitikk skal være i samsvar med menneskerettighetene, samt anbefalinger fra FN, WHO¹ og et internasjonalt fagmiljø.² Dette innebærer at personer som ønsker å bruke enkelte rusmidler, være seg til rekreasjonelle, spirituelt eller religiøse formål, har rett til ivaretagelse av sin helse, sitt privatliv og sin religions- og samvittighetsfrihet. Rusmidlene som vi har et spesielt fokus på er psykedelika og MDMA.³

Innholdsfortegnelse

Høringsinnspill til Rusreformutvalget	1
Innholdsfortegnelse	1
Om psykedelika og MDMA	2
Fire veiledende prinsipper for rusmiddelpolitikken	3
I. Et overordnet mål for rusmiddelpolitikken	3
II. En nyansert tilnærming til bruk og misbruk	3
III. En helhetlig og kunnskapsbasert rusmiddelpolitikk	3
IV. Respekt for menneskerettigheter	4
Åpenhet og mulighet til samfunnsdeltagelse	4
Ivaretagelse av folks helse gjennom forbrukervern	4
Rett til privatliv	4
Religions- og samvittighetsfrihet	4
Innspill til den kommende rusreformen	5

---

¹ Felles erklæring fra FN og WHO fra 2017:

<http://www.independent.co.uk/news/health/united-nations-world-health-organisation-drugs-decriminalised-a7818726.html>

² The Johns Hopkins-Lancet Commission on Drug Policy and Health 2016: [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)00619-X](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(16)00619-X),
British Medical Journal 2018: <https://www.bmj.com/content/361/bmj.k2057>,

Global Commission on Drug Policy 2018:

<http://www.globalcommissionondrugs.org/reports/regulation-the-responsible-control-of-drugs/>

³ Mer informasjon om oss: <https://emmasofia.no/>

I. Avkriminaliseringen må også gjelde dem som ikke har et rusproblem	5
II. Avkriminaliseringen må gjelde mer enn bruk og besittelse	5
III. Avkriminaliseringen må være reell	6
IV. Avkriminalisering er ikke nok	7
Fakta om psykedelika og MDMA	7

Om psykedelika og MDMA

EmmaSofias hovedfokus er på psykedelika og MDMA. Dette er rusmidler som konsekvent rangeres blant de minst skadelige i flere systematiske gjennomganger av ekspertvurderinger.⁴ Psykedeliske rusmidler, som LSD og psilocybin, regnes ikke for å være avhengighetskapende, og overdosedødsfall er så godt som ukjent. Et typisk bruksmønster blant brukere av psykedelika er 1-2 ganger i året.

Psykedeliske planter, som ayahuasca, peyotekaktus og fleinsopp, har blitt brukt seremonielt av ulike urinnvånergrupper i tusener av år. Det finnes fortsatt mange religiøse grupper som bruker psykedeliske rusmidler som en del av sine religiøse seremonier. For mange er psykedelika en del av en genuin spirituell praksis, på linje med meditasjon og yoga.

Mennesker som med erfaring fra bruk av MDMA eller psykedelika rapporterer ofte at disse erfaringene har ledet til svært meningsfulle og dype personlige opplevelser, som har vært av varig verdi for den enkelte. Det forskes i dag på bruk av MDMA og psykedelika i behandling av PTSD, avhengighetsproblematikk og depresjon, med svært lovende resultater. Man mener at det er de samme effektene som rekreasjonelle brukere oppsøker som gjør MDMA og psykedelika effektive i behandling av disse lidelsene.

Det er grunn til å tro at kriminaliseringen av bruk av psykedelika og MDMA ikke først og fremst har handlet om å verne folkehelsen, men heller vært et resultat av moralsk panikk og redsel for de motkulturelle kreftene disse rusmidlene representerte. Etterhvert som flere blir informert om disse rusmidlenes risikoprofil, blir det stadig tydeligere hvor uholdbart det er å opprettholde kriminaliseringen. Da Høyesterett valgte å justere straffnivået for befatning med LSD kraftig ned i fjor, fikk det professor i rettsvitenskap ved det juridiske fakultet i Bergen, Eirik Holmøyvik, til å spørre: "Når ein les Høgsteretts nøkterne gjennomgang av det låge skadepotensialet til LSD er det nærliggande å spørje: Kvifor er det straffbart å bruke LSD?"

---

⁴ Nutt, 2007: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(07\)60464-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)60464-4); Nutt, 2010: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)61462-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)61462-6); Van Amsterdam, 2015: <https://doi.org/10.1177%2F0269881115581980>

Fire veiledende prinsipper for rusmiddelpolitikken

I. Et overordnet mål for rusmiddelpolitikken

Målet med norsk ruspolitikk må være å minimere den samlede belastningen rusmidler har på individet og samfunnet, ikke rusmiddelbruk og -omfang i seg selv. Tiltakene må være basert på det best tilgjengelige kunnskapsgrunnet og evaluert med et omfattende sett med indikatorer for både helse, sikkerhet og menneskerettigheter.

Politikk måles ikke ut fra intensjoner, men fra resultater. Ved vurdering av alternativer til dagens ruspolitikk er det derfor viktig at man setter de nye reguleringsmodellens potensielle skadevirkninger opp mot dagens faktiske skadevirkninger, snarere enn å sette dem opp mot nullvisjonen som dagens politikk er ment å fremme. Dagens politikk vil kun være fordelaktig dersom skadevirkningene ved en strukturert regulering er større enn skadevirkningene ved dagens politikk.

II. En nyansert tilnærming til bruk og misbruk

Ruspolitikken i dag opererer under et syn på at all bruk av illegale rusmidler er problematisk for individet. Dette synet er med på å underbygge skadevirkningene politikken har, spesielt vedrørende bruk av tvangsmidler. Det er derfor viktig å skille mellom ikke-problematisk og problematisk bruk av rusmidler.

For de fleste som bruker MDMA eller psykedeliske rusmidler, er bruken klart uproblematisk; den går hverken ut over relasjoner eller andre forpliktelser, og medfører ikke at hverdagen verdsettes mindre. Det er heller slik at flere rapporterer at de verdsetter livet mer, setter mer pris på nære relasjoner, og opplever hverdagen mer lystbetont og meningsfull som følge av opplevelser de har hatt med disse rusmidlene. For denne gruppen fremstår rusmiddelbruken ikke bare som lite skadelig, men også som et gode.

Det er ikke dermed sagt at det aldri forekommer misbruk av disse rusmidlene, men dette utgjør en svært liten andel av den totale bruken.

III. En helhetlig og kunnskapsbasert rusmiddelpolitikk

Rusmiddelpolitikken må være forankret i den til enhver tid beste kunnskapen på området, både vedrørende den relative helserisikoen av de enkelte rusmidlene, og hvordan vi bør håndtere avhengighet, problematisk bruk og ikke-problematisk bruk. Målet bør være å redusere totale skadevirkninger, uavhengig av hvilket rusmiddel det er snakk om.

Rusmiddelpolitikken må derfor ses i sammenheng med dagens alkohol- og tobakkspolitikk. Skadevirkningene av alkohol og tobakk er veldokumentert, og i ekspertvurderinger blir disse rangert som langt skadeligere enn en rekke illegale rusmidler.⁵ Dersom vi skal lykkes i å redusere de totale skadevirkningene rusmidler har på samfunnet, vil det være nødvendig å tenke helhetlig om rusmiddelpolitikken, og prioritere å få ned bruken av de skadeligste rusmidlene.

---

⁵ <http://www.ias.org.uk/uploads/pdf/News%20stories/dnutt-lancet-011110.pdf>

IV. Respekt for menneskerettigheter

Åpenhet og mulighet til samfunnsdeltagelse

Dagens politikk leder til at ellers fredelige samfunnsborgere fratras muligheter til å bidra positivt til samfunnet som følge av at livene deres blir ødelagt av straff og påfølgende stigmatisering og utenforskap. Kriminaliseringen av rusmiddelbruk leder også til at bruk foregår i det skjulte, noe som gjør det vanskelig for samfunn, venner eller familie å oppdage når noen er i ferd med å utvikle et problematisk bruksmønster. Frykt for represalier hever terskelen for å oppsøke nødvendig helsehjelp. For å sikre personers mulighet til samfunnsdeltagelse, og tillate en åpen samtale om rusmiddelbruk, er det nødvendig å slutte å kriminalisere og stigmatisere personer som bruker illegale rusmidler.

Ivaretagelse av folks helse gjennom forbrukervern

Manglende kvalitetskontroll av rusmidler fører til at mennesker, særlig unge, dør eller tar stor skade som følge av feildosering eller inntak av produkter som er erstattet eller blandet ut med mer skadelige erstatningsprodukter. For å ivareta folks helse og forbrukervern, må myndighetene ta kontroll over markedet gjennom en lovlig regulering, der myndighetene kan sette føringer på salg og distribusjon.

Rett til privatliv

Politiet har blitt gitt vide hjemler til å gripe inn i enkeltpersoners privatliv, også ved mistanke om besittelse av mindre mengder illegale rusmidler. Dette oppleves som svært belastende for det som i hovedsak er fredelige og ellers lovlydige borgere, og bidrar til å svekke tilliten til politi og andre myndigheter. Politiets behov for verktøy til kriminalitetsbekjempelse må balanseres mot menneskers rett til privatliv. Så lenge vi ikke har noen evidens for at kriminalisering av brukere bidrar hverken til å redusere bruk eller skade forbundet med bruk av rusmidler⁶, har vi ikke grunnlag for å innskrenke denne retten.

Religions- og samvittighetsfrihet

For enkelte er bruk av bestemte rusmidler en sentral del av deres religiøse eller spirituelle praksis. Både kaktusplanten peyote og soppen psilocybe mexicana er psykedeliske rusmidler som benyttes av enkelte urfolk i sentral-Amerika i religiøse seremonier. Ayahuasca benyttes av det verdensomspennende kristne samfunnet Santo Daime, som også har avleggere i Norden. Det som kjennetegner denne bruken er at den stort sett foregår i en trygg og kontrollert sammenheng. En rusmiddelpolitikk med grunnlag i menneskerettighetene må ivareta disse gruppernes rett til å praktisere sin religion.

---

⁶ <https://www.theguardian.com/society/2014/oct/30/drug-laws-international-study-tough-policy-use-problem>

Innspill til den kommende rusreformen

EmmaSofia er glade for at rusreformen skal innebære å gå fra straff til hjelp for dem trenger dette, og at man derfor går inn for en avkriminalisering av rusmiddelbruk. For vår del er det imidlertid viktig å understreke fire ting:

- I. Avkriminaliseringen må også gjelde dem som ikke har et rusproblem.
- II. Avkriminaliseringen må gjelde mer enn bruk og besittelse.
- III. Avkriminaliseringen må være reell.
- IV. Avkriminalisering er ikke nok for å løse de største utfordringene som i dag er knyttet til bruk av MDMA eller psykedelika.

I. Avkriminaliseringen må også gjelde dem som ikke har et rusproblem

EmmaSofia mener at personer som blir tatt for bruk, besittelse, erverv eller innførsel av illegale rusmidler til eget bruk uten å ha et rusproblem bør slippe å bli møtt med noen reaksjon.

De aller fleste som bruker illegale rusmidler kan ikke sies å ha et rusmiddelproblem. Dette gjør seg særlig gjeldende for personer som bruker psykedelika eller MDMA, som ofte er høyt utdannede og oppegående personer.

Å påtvinge personer i denne gruppen et behandlingsopplegg de ikke har noe behov for, utgjør en unødvendig belastning for dem det gjelder, og vil dessuten kanalisere ressurser bort fra dem som faktisk trenger det. Samtidig bør det være et selvstendig mål at denne gruppen skal slippe å oppleve stigmatisering og mistenkeliggjøring, som klart er den største belastningen personer som bruker MDMA eller psykedelika utsettes for som følge av sin rusmiddelbruk. Avkriminalisering vil være et nødvendig tiltak for å nå dette målet, og derfor er det viktig at heller ikke dem med ikke-problematisk bruk av rusmidler blir straffet. Å opprettholde straffereaksjoner for denne gruppen vil dessuten skape et incentiv til å fremstå som behandlingstrengende.

Vi vil i denne sammenheng påpeke at i Portugal blir de fleste sakene der noen er tatt for bruk eller besittelse av mindre enn 10 brukerdoser, suspendert uten noen form for reaksjon.⁷ Dette gjelder tilfellene der brukeren ikke vurderes til å ha et behandlingsbehov. Vi mener at samfunnet er lite tjent med å behandle eller straffeforfølge personer med et ikke-problematisk bruksmønster, og at også en norsk modell derfor bør åpne for disse brukerne slipper å bli møtt med noen reaksjon.

II. Avkriminaliseringen må gjelde mer enn bruk og besittelse

EmmaSofia mener at avkriminaliseringen også bør gjelde erverv og innførsel av mindre mengder illegale rusmidler til eget bruk, og som minimum innbefatte alle saker som i dag avgjøres ved forelegg.

For å kunne bruke eller besitte et illegalt rusmiddel, vil man ha måttet erverve det på en eller annen måte. Dersom avkriminaliseringen ikke gjelder erverv, vil politiet fortsatt ha hjemler til å straffeforfølge personer som er tatt med illegale rusmidler hvis det er mulig å sannsynliggjøre at de har ervervet det på noen måte. Dette innebærer at noen som blir tatt for bruk eller besittelse risikerer å få boligen ransaket for å avdekke erverv. Å få boligen

---

⁷ http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/642/PolicyProfile_Portugal_WEB_Final_289201.pdf

ransaket er i seg selv et omfattende inngrep i den enkeltes privatliv, og kan føles svært belastende for dem som utsettes for det. Med mindre man har gode grunner til å tro at dette er et effektivt virkemiddel for å begrense skade forbundet med bruk av rusmidler, er det ingen grunn til at politiet skal beholde denne muligheten.

Vi vil i denne sammenheng vise til en sak fra oktober 2015, der en 40 år gammel kvinne ble anmeldt for å ha plukket spiss fleinsopp⁸, som inneholder det psykedeliske rusmiddelet psilocybin, ved Eidsvoll. Dette er en sak som vil falle inn under "erverv". Det bør være åpenbart at dette er unødvendig og uhensiktsmessig bruk av politiets ressurser, og vi mener at rusreformen bør innebære at politiet ikke lenger har adgang til å anmelde folk for sopplukking.

De fleste som bruker MDMA eller psykedelika får tak i det via det mørke nettet. Dette gir ofte en større kontroll på kvaliteten av produktene enn om man kjøper dem på gaten, og gjør at brukere slipper å bli direkte involvert i kriminelle miljøer. Å opprettholde kriminaliseringen av innførsel til eget bruk vil derfor være lite hensiktsmessig om man ønsker å redusere de negative konsekvensene forbundet med rusmiddelbruk.

Avkriminaliseringen bør derfor ikke begrense seg til de handlinger som i dag straffes etter legemiddelovens § 33, men også innbefatte mindre alvorlige brudd på straffelovens § 231, der det ikke er noen grunn til å tro at handlingen angår noe annet enn personlig bruk.

III. Avkriminaliseringen må være reell

EmmaSofia mener at avkriminaliseringen ikke bare må innebære bortfall av straff ved brukersaker, men også bortfall av administrative sanksjoner, med mindre disse kan rettfærdiggjøres ved ytterligere hensyn enn bruk alene. Videre må avkriminaliseringen innebære bortfall av politiets hjemler til å foreta omfattende inngrep i den enkeltes privatliv, inkludert ransakelse og kommunikasjonskontroll.

I dag opplever flere som blir tatt for bruk av illegale rusmidler ikke bare straff, men også inngripende administrative sanksjoner, f.eks. tap av førerkort eller foreldrerett. En del opplever også tap av studie-, jobb- og utreisemuligheter. For mange er disse administrative sanksjonene mer belastende enn den strafferettslige reaksjonen, og en avkriminalisering som ikke også hever terskelen for å ta i bruk administrative sanksjoner mot personer som bruker illegale rusmidler vil derfor være av begrenset verdi.

Avkriminaliseringen må heller ikke bare rette seg mot konsekvensene av bli tatt for rusmiddelbruk, men også de midlene som brukes i etterforskningen av slike saker: I dag er det slik at å bli tatt for bruk eller besittelse kan utgjøre skjellig grunn til mistanke om erverv, som gir politiet hjemler til å foreta kommunikasjonskontroll eller husransakelse. Dette er en klar innskrenking av retten til privatliv, som for enkelte oppleves som dypt traumatiserende, og bidrar til å skape mistillit til myndighetene. Konsekvensen er at mange ikke våger å snakke åpent om sin rusmiddelbruk med venner, familie eller helsepersonell. Dette gjør det vanskeligere å oppdage at noen er i ferd med å utvikle et problematisk bruksmønster, og hemmer også den offentlige samtalen.

---

⁸ <https://www.nrk.no/norge/kvinne-anmeldt-for-a-plukke-fleinsopp-1.12585614>

IV. Avkriminalisering er ikke nok

EmmaSofia mener at det i etterkant av rusreformen bør igangsettes en utredning av tiltak for å redusere de verste skadevirkningene forbundet med rusmiddelbruk.

Avkriminalisering av rusmiddelbruk vil bidra til å redusere stigmatisering og mistenkeliggjøring av rusmiddelbrukere, slik at færre opplever å bli satt i utenforskap som følge av rusmiddelbruken. Det vil også åpne opp den offentlige samtalen, der flere føler at de kan snakke offentlig om sine erfaringer med rusmiddelbruk, slik at vi som samfunn får en større forståelse av hvorfor folk velger å bruke enkelte rusmidler.

Avkriminalisering vil imidlertid ikke løse de største utfordringene knyttet til rusmiddelbruk: De største skadevirkningene forbundet med bruk av MDMA eller psykedelika skyldes at brukere inntar et mer skadelig erstatningsprodukt. Siden 2011 har det vært ca. 30 dødsfall som følge av inntak av PMMA⁹ - et stoff som gjerne selges som MDMA eller amfetamin, men er langt mer risikofyllt. Et midlertidig tiltak for å redusere sannsynligheten for slike dødsfall i fremtiden vil være å tilby anonyme tjenester der brukere kan teste innholdet av rusmidlene før inntak. Tilsvarende tjenester finnes både i Storbritannia¹⁰ og i Nederland¹¹, der man har sett at det gir en større kontroll over hva som finnes på det illegale markedet, og at flere velger å gi fra seg rusmidlene når de finner ut hva de inneholder.

Den beste måten å sikre seg mot skadevirkninger både forbundet med inntak av erstatningsprodukter og uvetting bruk av MDMA eller psykedelika, er at myndighetene tar kontroll over markedet, og krever kvalitetskontroll og forbrukervern slik vi i dag har med legemidler. Dette er en bedre måte å sikre folks rett til helse enn dagens politikk.

Fakta om psykedelika og MDMA

- Titalls tusen i Norge har erfaring med psykedelika og MDMA. I SIRUS-undersøkelsen fra 2013-2014 oppga 2,2% av utvalget (16-64 år) at de hadde erfaring med bruk av MDMA, mens rundt 1% oppga at de hadde erfaring med LSD.¹² Dette svarer til henholdsvis omtrent 80.000 og 35.000 nordmenn. Økning av beslag tyder på at dette tallet har økt siden undersøkelsen ble gjennomført.¹³
- Bruk av psilocybin og LSD kan gi dype personlige opplevelser, som kan gi livslang positiv effekt. Tversnittsstudier tilsier at det ikke er korrelasjon mellom bruk av disse stoffene, og økt sjanse for vedvarende mentale sykdommer.
- EUs narkotikaovervåkingscenter (EMCDDA) har uttalt at dødsfall¹⁴ ved bruk av LSD er praktisk talt inteteksisterende, og som med andre hallusinogener forekommer ikke avhengighet.¹⁵

⁹ <https://www.nrk.no/norge/30-dode-etter-bruk-av-syntetisk-rusmiddel-i-norge-1.12454047>

¹⁰ <https://wearetheloop.org/>

¹¹ <https://www.trimbos.org/about-us/where-we-work/details1/?proj=80>

¹² <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/sirusrap.4.15.pdf>

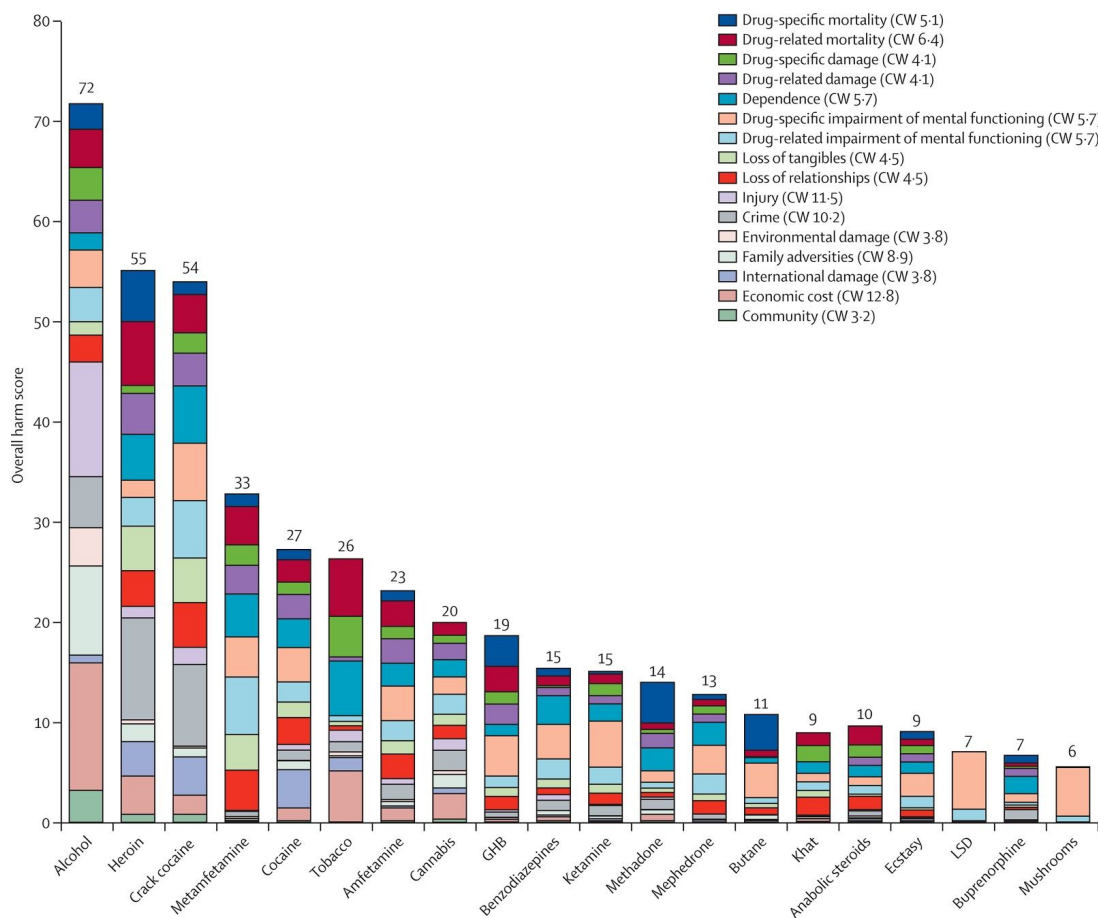
¹³ https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/rusmidler_i_norge_2016.pdf

¹⁴ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3747247/>

¹⁵ <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles/lsd>

- MDMA har vist veldig lovende forskningsresultater ved terapeutisk bruk. I et klinisk forsøk ble 83% av pasientene kurert for PTSD ved MDMA assistert psykoterapi.¹⁶
- Terapeutisk bruk av psykedeliske rusmidler, deriblant LSD og psilocybin, har vist lovende resultater i behandling av avhengighetsproblematikk og depresjon.¹⁷
- Bruk av MDMA er svært utbredt i Oslo sammenlignet med andre europeiske byer, basert på testing av avløpsvann gjort av Score-gruppen og EUs narkotikaovervåkingsbyrå EMCDDA i 2017.¹⁸
- I en forskningsartikkel som undersøkte helseskader på individ og samfunn publisert i The Lancet i 2010, ble MDMA, LSD og psilocybin-sopp rangert som de minst skadelige rusmidlene. Alkohol var blant de farligste, med 8 ganger høyere skadepotensiale enn MDMA.¹⁹

Kilde: The Lancet, Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis ([https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)61462-6](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)61462-6))

¹⁶ <http://www.maps.org/research-archive/mdma/ptsdpaper.pdf>

¹⁷ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25784600>; <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29119217>

¹⁸ <http://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/waste-water-analysis>

¹⁹ <http://www.ias.org.uk/uploads/pdf/News%20stories/dnut-lancet-011110.pdf>